

Projekt

z dnia 3 grudnia 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR/...../2025
RADY GMINY TURAWA**

z dnia 18 grudnia 2025 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Turawa na lata 2026 -2029**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 z późn. zm.) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Turawa na lata 2026 -2029.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Turawa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Iwona Duda

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
W GMINIE TURAWA NA LATA 2026 – 2029**

Rozdział 1.

Wprowadzenie do Programu i podstawy merytoryczne

Niniejszy Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Turawa na lata 2026 – 2029, zwany w dalszej części dokumentu „Programem”, określa lokalną strategię Gminy w zakresie realizowania profilaktyki uzależnień poprzez zapobieganie oraz minimalizację szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Zadania w ramach Programu realizowane będą poprzez współpracę instytucji, organizacji pozarządowych, jednostek pomocniczych oraz osób fizycznych, działających w obszarze profilaktyki uzależnień.

Oprócz danych posiadanych przez Urząd Gminy w Turawie, do opracowania niniejszego Programu wykorzystano dane pozyskane m.in. z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Turawie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Turawa. Program uwzględnia diagnozę sytuacji dokonanej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025 (przedłużanym na 2026 r.) oraz w dokumentach strategicznych szczebla wojewódzkiego, w tym Wojewódzkim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla województwa opolskiego oraz dokumentach analitycznych dotyczących leczenia uzależnień i sytuacji społecznej regionu.

Zadania w Programie obejmują m.in. kontynuację dotychczas realizowanych działań. Wśród nich wyróżnić należy:

- prowadzenie warsztatów i zajęć profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą w szkołach oraz wdrażanie programów rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom dla najmłodszych mieszkańców Gminy,
- pomoc psychologiczną i terapeutyczną i prawną dla mieszkańców,
- kontynuację działalności pierwszej placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz rozwój drugiego takiego miejsca jako zadanie własne o charakterze obowiązkowym,
- realizowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych o charakterze profilaktycznym i prozdrowotnym,
- organizowanie integracyjnych wydarzeń prozdrowotnych dla rodzin.

Zjawisko popadania w uzależnienia jest jednym z poważniejszych problemów społecznych. Odnotować należy występowanie coraz większej liczby różnorodnych substancji psychoaktywnych oraz łatwiejszy do nich dostęp. Uzależnienia od tych substancji oraz uzależnienia behawioralne – w mniejszym lub większym stopniu – zawsze powodują utratę zdrowia oraz przyczyniają się do występowania negatywnych zjawisk, takich jak: przestępczość, przemoc, utrata pracy, pogorszenie relacji z bliskimi, ubóstwo, a nawet bezdomność. W związku z powyższym niezbędne jest nie tylko szybkie reagowanie na powstające zagrożenia, lecz przede wszystkim podejmowanie skoordynowanych działań profilaktycznych mających zapobiec narastaniu problemu uzależnień.

Realizacja Programu w latach 2026 – 2029 przypadnie na okres narastających wyzwań związanych ze zdrowiem psychicznym i uzależnieniami w Polsce. Narodowy Program

Zdrowia wskazuje na wysoki poziom spożycia alkoholu (9,37 l 100% alkoholu na mieszkańca Polski w 2022 r.) oraz rosnącą od lat liczbę zgonów z powodu używania alkoholu (14 048 zgonów w 2021 r.), jak również istotny udział młodzieży w używaniu substancji psychoaktywnych i silny wzrost korzystania z internetu i nowych technologii, sprzyjający e-uzależnieniom. Ponadto wdrożone w ostatnich latach działania takie jak praca i nauka zdalna, a także intensywne korzystanie z internetu w celach rozrywkowych i społecznościowych, implikowały negatywne skutki w postaci rozwoju uzależnień behawioralnych (uzależnienie od gier komputerowych, smartfona, mediów społecznościowych, zakupoholizm, hazard internetowy).

1.1. Kluczowe definicje z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom

W tym podrozdziale zostały scharakteryzowane niektóre pojęcia z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom, które są ujęte w niniejszym Programie. Tak jak to miało miejsce w uprzednim Programie, hasła i definicje zostały zaczerpnięte z Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021- 2025 oraz Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

1. Profilaktyka uniwersalna – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na całą populację, to jest działania profilaktyczne adresowane do całych grup (populacji) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój, działania uniwersalne są realizowane np. w populacji dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, w populacji młodych dorosłych, w populacji rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym; przykładem profilaktyki uniwersalnej są programy opóźniania inicjacji alkoholowej lub nikotynowej adresowane do całej populacji dzieci wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi.

2. Profilaktyka selektywna – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka, to jest działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego; działania z tego poziomu profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do danej grupy; profilaktyka selektywna jest działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym.

3. Profilaktyka wskazująca – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniające kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Przykładem profilaktyki

wskazującej są interwencje podejmowane wobec uczniów upijających się lub eksperymentujących z narkotykami; są to też niektóre działania mające na celu redukcję szkód zdrowotnych lub społecznych u osób nadużywających substancji psychoaktywnych (np. działania edukacyjne i prawne zmierzające do ograniczenia liczby wypadków drogowych popełnianych przez kierowców pod wpływem tych substancji).

4. Ryzykowne picie alkoholu – rozumie się przez to picie nadmiernych ilości alkoholu (jednorazowo i w określonym przedziale czasu), niepociągające za sobą aktualnie negatywnych konsekwencji, przy czym można oczekiwać, że konsekwencje te pojawią się, o ile obecny model picia alkoholu nie zostanie zmieniony.

5. Szkodliwe picie alkoholu – rozumie się przez to wzorzec picia, który już powoduje szkody zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne, ale również psychologiczne i społeczne, przy czym nie występuje uzależnienie od alkoholu; aby rozpoznać szkodliwe używanie alkoholu, opisany wzorzec picia powinien utrzymywać się przez co najmniej miesiąc lub występować w sposób powtarzający się w ciągu 12 miesięcy; robocza definicja Światowej Organizacji Zdrowia określa picie szkodliwe w następujący sposób: picie szkodliwe to regularne średnie spożywanie alkoholu w ilości ponad 40 g czystego alkoholu dziennie przez kobiety i ponad 60 g dziennie przez mężczyznę, przy jednoczesnym łącznym spożyciu 210 g lub więcej w tygodniu przez kobiety i 350 g oraz więcej w tygodniu przez mężczyzn; jako picie szkodliwe określane jest też spożywanie każdej ilości alkoholu przez: kobiety w ciąży, matki karmiące, chorych przewlekle, osoby przyjmujące leki, osoby starsze.

6. Nadużywanie alkoholu - występuje w przypadku stwierdzenia problemowego wzorca spożywania alkoholu, który prowadził do pojawienia się istotnych klinicznie zaburzeń, występujących pod postacią co najmniej jednego z poniżej wymienionych objawów w okresie ostatnich 12 miesięcy: spożywanie alkoholu powodujące zaniedbanie głównych obowiązków w pracy, w szkole lub w domu, powtarzające się spożywanie alkoholu w sytuacjach, w których jest to ryzykowne (np. prowadzenie samochodu lub obsługiwanie maszyn przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu), powtarzające się konflikty z prawem związane z piciem alkoholu, picie alkoholu pomimo faktu, że jego spożywanie prowadzi do problemów społecznych lub interpersonalnych (np. kłótnie z małżonkiem związane z piciem alkoholu).

7. Uzależnienie od alkoholu – według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-10) to przewlekłe zaburzenie charakteryzujące się występowaniem, co najmniej trzech z sześciu typowych objawów w okresie ostatniego roku. Te objawy to: silna potrzeba picia alkoholu, trudności w kontrolowaniu zachowań związanych z piciem alkoholu, objawy abstynencyjne, występowanie tolerancji na coraz większe dawki alkoholu, postępujące zaniedbywanie alternatywnych przyjemności lub zainteresowań z powodu picia alkoholu, picie alkoholu pomimo wiedzy o jego szkodliwości.

8. FASD (Fetal Alcohol Spectrum Disorder) – Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych – niediagnostyczny termin opisujący problemy zdrowotne i zaburzenia zachowania wynikające z uszkodzenia mózgu płodu przez alkohol wypijany przez kobietę w ciąży.

9. **Leczenie uzależnienia** – działania służące niwelowaniu objawów i przyczyn zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wynikających z używania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub związanych z uzależnieniem behawioralnym. Przykładami takich działań są: programy psychoterapii uzależnienia, farmakologiczne wspieranie psychoterapii, leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych, detoks.

10. **Uzależnienie od substancji psychoaktywnych** – zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych na organizm, charakteryzujący się zmiennym zachowaniem lub nieadekwatnymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub czasowo tych środków lub substancji, w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia skutków wywołanych ich brakiem.

11. **Uzależnienie behawioralne** – tym terminem określa się takie formy zachowań, które są związane z wykonywaniem pewnych czynności (bulimia, anoreksja, kompensacyjne odżywianie, hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami. Stosowane są również zamiennie określenia jak uzależnienia od czynności, zachowania kompulsywne/ nałogowe/problemowe czy zaburzenia zachowania.

12. **Przemoc w rodzinie** - jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne oraz emocjonalne u osób dotkniętych przemocą.

Rozdział 2.

Podstawy prawne Programu

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w sprawach z zakresu ochrony zdrowia należy do zadań własnych gminy. Niniejszy Program został opracowany i przyjęty do realizacji na podstawie: art. 41 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939). Program obejmuje ustawową możliwość ujęcia w jego zapisach działań również w kierunku profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

2.1. Ustawowe zadania, obowiązki i kompetencje gminy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu

Do zadań należą w szczególności:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) (uchylony),
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 7) wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Do zakresu kompetencji i obowiązków gminy w zakresie lokalnej polityki wobec stosowania alkoholu należą:

- 1) obowiązek uchwalania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,
- 2) obowiązek powołania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 3) wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- 4) pobieranie opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- 5) obowiązek podejmowania uchwał w sprawie ograniczania dostępności alkoholu (ustalenie liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i zasad usytuowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych) oraz ich konsultacja z jednostkami pomocniczymi gminy,
- 6) uprawnienie do wprowadzenia ograniczeń w nocnej sprzedaży napojów alkoholowych w sklepach,
- 7) realizacja procedury zobowiązania do leczenia odwykowego przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych.

2.2. Ustawowe zadania gminy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania narkomanii (art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii):

Zadania te obejmują:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem narkomanii,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,

- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej, w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

2.3. Zgodność Programu z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021 – 2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Program ten określa m.in. cel operacyjny nr 2 „Profilaktyka uzależnień”, obejmujący profilaktykę i rozwiązywanie problemów zdrowotnych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz innymi zachowaniami ryzykownymi. Zgodnie z informacjami Ministerstwa Zdrowia oraz projektem nowelizacji rozporządzenia Rady Ministrów, Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025 ma zostać przedłużony na rok 2026, aby zachować ciągłość działań w obszarze zdrowia publicznego, w tym w zakresie profilaktyki uzależnień.

Cele operacyjne Narodowego Programu Zdrowia obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Przy opracowywaniu niniejszego Programu uwzględniono zadania wymienione w Narodowym Programie Zdrowia, które realizują cel operacyjny nr 2 „Profilaktyka uzależnień”, w tym w szczególności:

- edukację zdrowotną i profilaktykę uzależnień (uniwersalną, selektywną i wskazującą) opartą na wynikach badań naukowych i systemie rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego,
- rozwijanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej, edukacyjnej i terapeutycznej dla rodzin, dzieci i młodzieży
- zwiększanie dostępności specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- działania z zakresu redukcji szkód, leczenia, rehabilitacji i reintegracji społecznej osób uzależnionych oraz ich bliskich.

W kolejnych latach obowiązywania Programu Gmina Turawa będzie starać się dostosowywać swoje działania do aktualnie obowiązującej edycji Narodowego Programu Zdrowia oraz wytycznych Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, jeśli działania te i wytyczne będą odbiegać od tych obowiązujących w danym czasie.

2.4. Inne akty prawne

Niniejszy Program został opracowany również zgodnie z poniższymi aktami prawnymi:

- 1) ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1670 z późn.zm.),
- 2) ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 450 z późn zm.),
- 3) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.),
- 4) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn zm.),
- 5) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 z późn. zm.),
- 6) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.),
- 7) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.),
- 8) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 83, z późn zm.),
- 9) ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917 z późn zm.),
- 10) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 -2025 (Dz. U. poz. 642),
- 11) Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz.1449),
- 12) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. z 2023 r., poz. 1810)

Rozdział 3.

Charakterystyka Gminy Turawa i środowiska lokalnego z uwzględnieniem występujących problemów społecznych oraz zasobów pomocowych

3.1. Charakterystyka Gminy Turawa i potrzeb mieszkańców w zakresie realizacji niniejszego Programu

Gmina Turawa to gmina wiejska, położona w środkowo-wschodniej części województwa opolskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Opola i stanowi część Powiatu Opolskiego. Zajmuje 171 km² powierzchni, liczy 11 wsi, które łącznie zamieszkuje 10 014 mieszkańców. Siedzibą gminy jest Turawa. W skład gminy wchodzi 11 sołectw: Bierdzany, Kadłub Turawski, Kotórz Mały, Kotórz Wielki, Ligota Turawska, przysiółek Osowiec, Turawa , przysiółek Węgry, Zakrzów Turawski oraz Zawada z Osiedlem Zawada.

Według danych GUS BDL za dzień 31 grudnia 2024 r. gminę Turawa zamieszkiwało łącznie 10 014 mieszkańców, w tym kobiety stanowiły ok. 52% ludności. Gmina

charakteryzuje się wzrostem liczby mieszkańców. W porównaniu z rokiem 2020 liczba mieszkańców zwiększyła się o 135 osób. Jest to zjawisko nietypowe, gdyż zazwyczaj liczba ludności gmin wiejskich w Polsce ulega zmniejszeniu. Wzrost stanu ludności w gminie Turawa świadczy o bardzo dobrych warunkach życia, które przyciągają ludzi do zamieszkania na terenie gminy.

Liczba ludności w funkcjonalnych grupach wiekowych w analizowanych latach 2020-2024 wskazuje na tendencję spadkową liczby osób w wieku produkcyjnym, a wzrostem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. W 2024 r. odnotowano 2 227 osób w wieku przedprodukcyjnym, co wskazuje na wzrost liczby osób do 17 roku życia o 263 osoby w stosunku do roku 2020. W tym samym okresie liczba osób w wieku produkcyjnym uległa zmniejszeniu o 131 osób. Tendencją wzrostową charakteryzuje się stan liczby osób w wieku poprodukcyjnym, których systematycznie przybywa. W 2025 r. na terenie gminy zamieszkiwało 1 765 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na ich niewielki wzrost w porównaniu do 2020 r.

Na terenie gminy Turawa system edukacji, wychowania i opieki nad dziećmi jest szeroko realizowany przez wiele placówek edukacyjnych, do których zalicza się:

1. Publiczną Szkołę Podstawową w Turawie,
2. Publiczną Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Osowcu (z oddziałem przedszkolnym),
3. Publiczną Szkołę Podstawową w Zawadzie,
4. Publiczną Szkołę Podstawową w Ligocie Turawskiej (z oddziałem przedszkolnym w Zakrzowie Turawskim),
5. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bierdzanach,
6. Publiczne Przedszkole w Turawie,
7. Publiczne Przedszkole w Kotorzu Małym,
8. Publiczne Przedszkole w Węgrach,
9. Publiczne Przedszkole w Zawadzie.

W 2024 r. na terenie gminy Turawa funkcjonowały dwie placówki niepubliczne – Społeczna Szkoła Podstawowa w Węgrach (dla klas I – VIII) oraz Społeczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Kadłubie Turawskim (dla klas I – III). Społeczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Kadłubie Turawskim została zlikwidowana z dniem 31 sierpnia 2024 r., a dzieci uczęszczające do tej placówki kontynuują naukę w pozostałych placówkach na terenie gminy. Konsekwencją zamknięcia jednostki w Kadłubie Turawskim było również otworzenie dodatkowego oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Ligocie Turawskiej. W 2024 r. w placówkach oświatowych na terenie gminy Turawa edukacja była prowadzona w 53 oddziałach, w których przebywało łącznie 880 dzieci.

Badania ankietowe opinii mieszkańców, dotyczące problemów uzależnień, profilaktyki oraz przemocy, zostały przeprowadzone w 2025 roku na potrzeby opracowania dokumentu „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turawa na lata 2026–2030”. Choć Strategia nie została jeszcze przyjęta uchwałą, wyniki tych badań już na etapie jej przygotowania stanowią niezwykle użyteczne i wiarygodne źródło informacji dla tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Pozwalają one bowiem precyzyjnie określić realne potrzeby mieszkańców, a przez to lepiej ukierunkować działania profilaktyczne i pomocowe.

Respondenci biorący udział w badaniu – głównie kobiety (75%) oraz osoby w wieku 36–50 lat (53%) – wskazywali na wyraźną potrzebę wzmocnienia działań profilaktyki uzależnień oraz zwiększenia dostępności wsparcia psychologicznego, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Podkreślono również konieczność rozwijania edukacji dotyczącej uzależnień behawioralnych, takich jak nadużywanie internetu, gier czy smartfonów. W Strategii zwrócono uwagę, że mieszkańcy oczekują „rozszerzenia oferty profilaktyki uzależnień i wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży” oraz „podejmowania działań interwencyjnych i edukacyjnych dotyczących profilaktyki uzależnień (...) i przemocy”.

Tabela 1: Struktura badanej grupy

Kategoria	Dane
Rok badań	2025
Liczba respondentów	50 osób
Kobiety	75%
Mężczyźni	25%
Największa grupa wiekowa	36–50 lat (53%)

Źródło: Projekt „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turawa na lata 2026–2030”

Respondenci wskazali, że uzależnienia są jednym z najpoważniejszych problemów społecznych na terenie gminy. W ocenie mieszkańców:

- 54% określiło uzależnienia jako wysoki problem społeczny.
- 8% – jako raczej wysoki problem społeczny.
- 38% – jako problem o niższej randze (raczej niski).

Respondenci wskazywali także na potrzebę rozwijania działań w obszarze profilaktyki, w szczególności dotyczących uzależnień behawioralnych, zdrowia psychicznego młodzieży oraz edukacji społecznej. W strategii podkreślono, że mieszkańcy oczekują „rozszerzenia oferty profilaktyki uzależnień oraz wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży”.

Tabela 2: Potrzeby mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień

Obszar	Wnioski i potrzeby
Profilaktyka uzależnień	Oczekiwanie silniejszej profilaktyki i edukacji
Uzależnienia behawioralne	Wzrost znaczenia problemów cyfrowych
Zdrowie psychiczne młodzieży	Potrzeba zwiększenia dostępności wsparcia
Edukacja społeczna	Więcej kampanii nt. alkoholu, dopalaczy i narkotyków

Źródło: Projekt „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turawa na lata 2026–2030”

Strategia wskazuje jednoznacznie, że mieszkańcy postrzegają przemoc domową jako poważny problem społeczny na terenie gminy. W diagnozie podkreślono, że uzależnienia (w tym alkoholizm) często współwystępują z przemocą, nasilając ją lub inicjując. Powszechne jest także zjawisko wtórnego uzależnienia (sięgania po substancje w wyniku przemocy) – co zostało opisane w części analitycznej dokumentu.

Tabela 3: Wnioski respondentów dotyczące zjawiska przemocy

Obszar	Potrzeby i obserwacje mieszkańców
Edukacja o przemocy	Konieczność zwiększenia widoczności działań informacyjnych
Interwencje	Oczekiwanie szybkiej reakcji służb
Pomoc specjalistyczna	Zbyt mała dostępność psychologów i prawników
Związek z uzależnieniami	Przemoc i alkohol współwystępują w wielu rodzinach

Źródło: Projekt „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turawa na lata 2026–2030”

Podsumowując, badania społeczne przeprowadzone w 2025 r. na potrzeby „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turawa na lata 2026–2030”, obejmujące 50 respondentów (75% kobiet, 25% mężczyzn), wykazały, że:

- 62% mieszkańców uważa, że gmina raczej lub zdecydowanie powinna rozwijać działania profilaktyczne (wykresy w Strategii).
- 54% uważa uzależnienia za wysoki problem społeczny, a kolejne 8% – za raczej wysoki.
- Mieszkańcy wyraźnie dostrzegają powiązanie przemocy domowej z nadużywaniem alkoholu, wskazując na potrzebę intensyfikacji interwencji i programów wsparcia.
- Oczekują rozszerzenia oferty profilaktycznej, zwłaszcza w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży i uzależnień behawioralnych.

Choć Strategia nie została jeszcze formalnie przyjęta, jej wyniki stanowią pełnoprawną diagnozę lokalnych problemów, stąd zostały włączone do Programu jako aktualny materiał badawczy.

3.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Turawa

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie (GKRPA) stanowi kluczowy element lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i wspierania rodzin dotkniętych problemem alkoholowym. Działa ona w ścisłej współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zespołem Interdyscyplinarnym, tworząc spójny system interwencji, diagnozy i pomocy. GKRPA uczestniczy w minimalizowaniu skutków uzależnień, a także bierze udział w działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, która często współwystępuje z problemem Działania Komisji obejmują przede wszystkim prowadzenie rozmów motywujących z osobami uzależnionymi oraz ich rodzinami. W 2024 roku przeprowadzono 23 rozmowy z osobami z problemem alkoholowym oraz 8 rozmów z członkami ich rodzin. Celem tych interwencji jest wczesne rozpoznanie problemów, motywowanie do podjęcia terapii oraz wsparcie rodzin w kryzysie. Komisja realizuje także zadania kontrolne, w tym monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących sprzedaży alkoholu. W 2024 roku dokonano dwóch kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

GKRPA podejmuje działania ukierunkowane na wsparcie rodzin poprzez motywowanie do leczenia, pomoc w kontaktach z instytucjami oraz współpracę z GOPS i Zespołem Interdyscyplinarnym przy prowadzonych procedurach Niebieskiej Karty. Komisja odgrywa też ważną rolę w realizacji niniejszego Programu, opiniując działania kierowane do

dzieci, młodzieży, dorosłych i rodzin, takich jak zajęcia wychowawczo-profilaktyczne, kampanie i zajęcia edukacyjne, warsztaty oraz wydarzenia integracyjne.

Działalność GKRPA wpisuje się w cele strategiczne gminy, w szczególności w cel dotyczący ograniczania przemocy domowej i uzależnień. Komisja bierze udział w realizacji zadań z zakresu edukacji społecznej, wczesnej interwencji i kierowania do pomocy, przyczyniając się tym samym do wzrostu bezpieczeństwa i poprawy jakości życia mieszkańców. Jej praca, prowadzona we współpracy z innymi instytucjami, wpływa na zmniejszanie skali problemów związanych z uzależnieniami oraz na wzmacnianie systemu wsparcia dla dzieci, młodzieży i rodzin.

Tabela 4 : Liczba osób bezpośrednio objętych działaniami GKRPA w Turawie w latach 2020 - 2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób	9	7	11	9	10

Źródło: dane GKRPA w Turawie

3.3. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Turawie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Turawie (GOPS) pełni kluczową rolę w lokalnym systemie wsparcia, realizując zadania wynikające z ustaw o pomocy społecznej, wspieraniu rodziny, pieczy zastępczej oraz przeciwdziałaniu przemocy i uzależnieniom. Jego działania są szeroko zakrojone i obejmują zarówno pomoc usługową, materialną, jak i pracę socjalną, wsparcie specjalistyczne oraz prowadzenie placówek dla dzieci i rodzin.

W ramach realizacji niniejszego Programu GOPS w Turawie prowadzi dwie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówka wsparcia dziennego pełni istotną rolę w lokalnym systemie profilaktyki uzależnień, stanowiąc jedno narzędzi wczesnej interwencji wobec dzieci i młodzieży. Jej działalność ukierunkowana jest na zapobieganie zachowaniom ryzykownym poprzez stworzenie bezpiecznego środowiska, które sprzyja prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i wychowawczemu młodych osób.

Placówka zapewnia dzieciom i młodzieży alternatywną, atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego, odciągając ich od zachowań, które mogą prowadzić do sięgania po substancje psychoaktywne. Realizowane są tu zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, socjoterapeutyczne oraz animacyjne, wzmacniające kompetencje społeczne, poczucie własnej wartości i umiejętność podejmowania bezpiecznych wyborów. W ramach zajęć kształtowane są także umiejętności radzenia sobie z emocjami, stresem i trudnościami szkolnymi czy rodzinnymi, co ma kluczowe znaczenie w profilaktyce uzależnień. Istotnym elementem działalności placówki jest wsparcie udzielane rodzinom dzieci, które znajdują się w sytuacji kryzysowej lub są narażone na występowanie problemów opiekuńczo-wychowawczych. Dzięki stałemu kontaktowi wychowawców z dziećmi i ich rodzicami możliwe jest szybkie rozpoznanie zagrożeń, w tym pierwszych symptomów uzależnienia, i skierowanie do odpowiednich form specjalistycznej pomocy.

Poprzez stwarzanie warunków do rozwoju zainteresowań, budowanie relacji rówieśniczych opartych na współpracy i wzajemnym szacunku oraz promowanie zdrowego trybu życia, placówka wsparcia dziennego realnie zmniejsza ryzyko sięgania po alkohol,

narkotyki i inne substancje psychoaktywne. Jest także przestrzenią, w której dzieci mogą otrzymać wsparcie emocjonalne i poczucie bezpieczeństwa – czynniki chroniące, uznawane za jedno z najskuteczniejszych elementów profilaktyki uzależnień.

Placówka nie tylko reaguje na pojawiające się problemy, lecz przede wszystkim działa prewencyjnie, wzmacniając czynniki chroniące i ograniczając wpływ czynników ryzyka obecnych w środowisku rodzinnym, rówieśniczym i społecznym. Obecność placówek tego typu w Gminie istotnie przyczynia się do poprawy dobrostanu dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania zjawisku uzależnień w perspektywie długoterminowej.

PWD w Gminie Turawa mieszczą się w Kotorzu Wielkim oraz w Rzędowie. Placówka Wsparcia Dziennego B.A.Z.A w Kotorzu Wielkim funkcjonuje od 2021 roku. W 2024 roku korzystało 30 dzieci i młodzieży. Natomiast w PWD „Osada” w Rzędowie funkcjonuje od października 2025 r. Po około miesiącu funkcjonowania, w zajęciach placówki wzięło udział 21 dzieci i młodzieży.

Kolejno Punkt Pomocy Specjalistycznej działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Turawie pełni kluczową rolę w lokalnym systemie wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnień, ich rodzin oraz osób zagrożonych kryzysami życiowymi. Jego działalność służy nie tylko bezpośredniej pomocy, ale również profilaktyce uzależnień, ponieważ wiele trudności – zwłaszcza rodzinnych, emocjonalnych i wychowawczych – nieleczonych w porę, często prowadzi do rozwinięcia się zachowań ryzykownych i uzależnień. W 2024 roku Punkt realizował intensywne działania pomocowe tj.

- zrealizowano 96 godzin poradnictwa prawnego dla 29 osób,
- zrealizowano 600 godzin poradnictwa psychologicznego dla 41 rodzin,
- z usług Punktu skorzystało 45 osób z problemem uzależnienia i członkowie ich rodzin, którym udzielono łącznie 209 porad.

Poradnictwo psychologiczne obejmowało przede wszystkim pomoc w sytuacjach kryzysowych, wspieranie dzieci i młodzieży w trudnościach emocjonalnych, zapobieganie zaburzeniom zachowania, budowanie relacji rodzinnych oraz wzmacnianie kompetencji komunikacyjnych. Z kolei porady prawne dotyczyły głównie prawa rodzinnego, mediacji, alimentów, kontaktów z dziećmi oraz spraw związanych z przemocą domową. Dzięki temu Punkt pełni równocześnie funkcję:

- Pomocową - udzielając wsparcia osobom uzależnionym i ich rodzinom, kierując do terapii, pomagając w kryzysach i sytuacjach przemocy.
- Wspierając rodziny – oferując pomoc psychologiczną i prawną, niezbędną przy problemach, które często współwystępują z uzależnieniem (konflikty rodzinne, kryzysy, przemoc).
- Profilaktyczną – redukując czynniki ryzyka prowadzące do uzależnienia, takie jak przewlekły stres, nierozwiązane konflikty, zaburzenia emocjonalne u dzieci, brak kompetencji wychowawczych czy brak wsparcia w kryzysach.

Punkt Pomocy Specjalistycznej stanowi zatem niezbędny element lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, a dane z 2024 roku potwierdzają znaczące zapotrzebowanie na tego typu usługi.

3.4. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Turawa

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Turawa pełni znaczącą rolę w obszarze profilaktyki uzależnień oraz pracy z osobami nadużywającymi

alkoholu, ponieważ w wielu rodzinach objętych procedurą „Niebieska Karta” przemoc współwystępuje z problemami alkoholowymi. Jego zadania obejmują zarówno diagnozowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, jak i inicjowanie działań pomocowych wobec osób, których zachowania – w tym wynikające z nadużywania alkoholu – stanowią zagrożenie dla domowników. Zgodnie z ustawowymi obowiązkami Zespół podejmuje działania wobec osób stosujących przemoc, ale także tych, u których zachowania destrukcyjne są związane z nadużywaniem substancji psychoaktywnych, w szczególności alkoholu.

Kluczowym elementem pracy Zespołu było powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych, które stanowią praktyczne narzędzie pracy z rodzinami z problemami przemocy i uzależnień. W skład tych grup wchodził również przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” potwierdzają, że w wielu przypadkach podejrzenie stosowania przemocy wiązało się z problemem alkoholowym. W 2024 roku wszczęto 15 formularzy NK-A, z czego aż 9 zostało założonych przez Policję, 3 przez GOPS, a 3 przez oświatę, co wskazuje na szeroki obszar rozpoznawania problemów w środowisku lokalnym. Motywowali oni w szczególności osoby mające problem alkoholowy do utrzymywania abstynencji oraz podejmowania terapii odwykowej.

Praca Zespołu Interdyscyplinarnego miała więc wymiar zarówno interwencyjny, jak i profilaktyczny. Interwencje obejmowały reagowanie na fakty nadużywania alkoholu i przemocy, natomiast działania profilaktyczne — edukację, motywowanie do leczenia, wspieranie w utrzymywaniu abstynencji oraz monitorowanie rodzin zagrożonych. Dzięki ścisłej współpracy przedstawicieli różnych służb Zespół umożliwiał szybką diagnozę problemów rodzinnych i podejmowanie adekwatnych działań, co istotnie zwiększało skuteczność pomocy oferowanej zarówno osobom doświadczającym przemocy, jak i osobom nadużywającym alkoholu.

3.5. Inne podmioty realizujące zadania w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

- 1) Urząd Gminy w Turawie,
- 2) Komenda Miejska w Opolu,
- 3) Komisariat Policji w Ozimku
- 4) Jednostki Pomocnicze Gminy – Sołectwa,
- 5) Placówki Oświatowe na terenie Gminy,
- 6) Organizacje pozarządowe,
- 7) Poradnie leczenia uzależnień m.in. w Opolu i Ozimku,
- 8) Sąd Rejonowy w Opolu,
- 9) Prokuratura Rejonowa w Opolu,
- 10) Społeczność lokalna.

Rozdział 4.

Rynek alkoholowy w Gminie Turawa

Zasady wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych reguluje ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przepisy prawa

miejscowego tj. Uchwała nr LIII/402/2023 Rady Gminy Turawa z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Turawa. Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych określona w uchwale Rady Gminy wynosi obecnie:

Tabela 5: Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych określona w uchwale Rady Gminy Turawa

1) poza miejscem sprzedaży				2) w miejscu sprzedaży				Ogółem
wg zawartości alkoholu				wg zawartości alkoholu				
do 4,5% (oraz piwo)	Od 4,5 % do 18% (z wyjątkiem piwa)	Powyżej 18%	Razem	do 4,5% (oraz piwo)	Od 4,5 % do 18% (z wyjątkiem piwa)	Powyżej 18%	Razem	
45	35	40	120	60	35	45	140	260

Źródło: Uchwała nr LIII/402/2023 Rady Gminy Turawa z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Turawa.

Na koniec 2024 roku obowiązywały następujące limity zezwoleń określone przez Radę Gminy:

- 120 zezwoleń na sprzedaż poza miejscem sprzedaży (sklepy),
- 140 zezwoleń na sprzedaż w miejscu sprzedaży (lokalne gastronomiczne), co łącznie daje 260 maksymalnych zezwoleń na terenie Gminy.

W 2024 roku na terenie gminy działało łącznie 29 sklepów oraz 47 punktów gastronomicznych prowadzących sprzedaż alkoholu. Warto podkreślić, że liczba zezwoleń nie oznacza liczby punktów, ponieważ jeden punkt może posiadać do trzech różnych zezwoleń – na sprzedaż alkoholu do 4,5%, od 4,5% do 18% oraz powyżej 18%.

Tabela 6: Liczba zezwoleń w sklepach i punktach gastronomicznych w 2024 r. w Gminie Turawa

Rodzaj zezwolenia	Sklepy	Gastronomia	Maksymalna łączna liczba zezwoleń
do 4,5% / piwo	29	47	105
4,5%–18%	27	44	70
powyżej 18%	25	30	85

Źródło: Sprawozdanie KCPU-G1 za 2024 r.

Struktura zezwoleń pokazuje, że największa liczba podmiotów w ubiegłym roku była zainteresowana sprzedażą piwa i napojów o niskiej zawartości alkoholu, natomiast alkohole wysokoprocentowe posiadały nieco mniej zezwoleń. Mimo to to właśnie alkohole powyżej 18% odpowiadały za bardzo dużą część wartości sprzedaży. Łączna wartość sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Turawa w 2024 roku wyniosła 20 530 866,54 zł, co wskazuje na istotną rolę ekonomiczną tego sektora w lokalnym handlu. Najwyższą wartość obrotu zanotowano w przypadku alkoholi wysokoprocentowych, natomiast najmniejszą – w kategorii alkoholi średniej mocy.

Tabela 7: Zadeklarowana przez przedsiębiorców wartość sprzedaży napojów alkoholowych w 2024 roku w Gminie Turawa

Rodzaj alkoholu	Wartość sprzedaży
do 4,5% / piwo	9 193 896,58 zł
4,5%–18%	2 871 003,91 zł
powyżej 18%	8 465 966,05 zł
Łącznie	20 530 866,54 zł

Źródło: Sprawozdanie KCPU-G1 za 2024 r.

Oprócz zezwoleń stałych, w 2024 roku wydano również 18 zezwoleń jednorazowych, z czego 9 przypadło przedsiębiorcom, a 9 jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych organizującym wydarzenia lokalne. W ciągu roku wygaszono 41 zezwoleń – przede wszystkim z powodu likwidacji punktów sprzedaży (36 przypadków). Pozostałe wygaszenia wynikały z braku złożenia oświadczeń o wartości sprzedaży lub nieuiszczenia opłat. W roku ubiegłym nie cofnięto żadnego zezwolenia w trybie administracyjnym.

Rozdział 5.

Cele i zadania realizowane w ramach Programu

5.1. Cele Programu

Celem nadrzędnym niniejszego Programu jest polepszenie stanu zdrowia mieszkańców Gminy Turawa poprzez wdrażanie profilaktyki i rozwiązywanie problemów nadużywania alkoholu, zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także niwelowanie problemów uzależnień behawioralnych oraz pozostałych zachowań ryzykownych. Cel ten, realizowany będzie w szczególności poprzez osiągnięcie następujących celów szczegółowych:

- 1) Zmniejszenie skali uzależnień i innych zachowań ryzykownych wśród różnych grup mieszkańców Gminy Turawa poprzez wdrażanie działań profilaktyczno – edukacyjnych, prozdrowotnych oraz działania mające na celu edukację publiczną i podnoszenie świadomości w zakresie uzależnień i zachowań ryzykownych.
- 2) Zapewnienie interdyscyplinarnego wsparcia osobom i rodzinom z problemami uzależnień, poprzez m.in. zapewnienie pomocy terapeutycznej, prawnej i innej niezbędnej dla ww. grupy.
- 3) Wspieranie podmiotów prowadzących działania w obszarze profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.

5.2. Zadania realizowane w ramach Programu

Cele operacyjne ujęte w podrozdziale 5.1. Programu, realizowane będą poprzez następujące zadania:

Cel 1: Zmniejszenie skali uzależnień i innych zachowań ryzykownych wśród różnych grup mieszkańców Gminy Turawa poprzez wdrażanie działań profilaktyczno – edukacyjnych, prozdrowotnych oraz działania mające na celu edukację publiczną i podnoszenie świadomości w zakresie uzależnień i zachowań ryzykownych.

- 1) Wdrażanie programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, osób dorosłych, w tym

programów profilaktyki, które biorą pod uwagę wspólne czynniki chroniące i czynniki ryzyka używania substancji psychoaktywnych i innych zachowań ryzykownych, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych programów, liczba beneficjentów programów w danym roku;

2) Wdrażanie programów o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych programów, liczba beneficjentów programów w danym roku;

3) Finansowanie programów profilaktycznych, warsztatów, szkoleń, pogadanek, prelekcji itp. dla dzieci i młodzieży, nauczycieli, pedagogów, rodziców i innych odbiorców, a także realizatorów Programu.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych programów, warsztatów, szkoleń, pogadanek, prelekcji itp., liczba uczestników w danym roku;

4) Organizowanie i finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych o charakterze profilaktycznym i prozdrowotnym.

Wskaźniki: Liczba pozalekcyjnych zajęć sportowych, liczba uczestników w danym roku;

5) Prowadzenie i finansowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Turawa.

Wskaźniki: Liczba dofinansowanych placówek wsparcia dziennego, liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do PWD w danym roku;

6) Rozbudowa oferty integracyjnej poprzez organizowanie i finansowanie alternatywnych form rozrywki i spędzania wolnego czasu, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych – promowanie aktywnego stylu życia, także offline, w gronie rodziny i znajomych.

Wskaźniki: liczba podjętych działań, liczba osób uczestniczących w tych działaniach w danym roku;

7) Edukacja i psychoedukacja oraz prowadzenie działań informacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych na temat uzależnień, nadużywania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Wskaźniki: liczba podjętych działań w danym roku;

8) Edukacja i upowszechnianie wiedzy skierowanej do wszystkich grup wiekowych, na temat zagrożeń związanych z używaniem i nadużywaniem nowoczesnych technologii, w tym cyberprzemocy, oszustw internetowych, stalkingu, hatu, kradzieży danych, zagrożeń wynikających z pracy zdalnej.

Wskaźniki: liczba podjętych działań w danym roku;

9) Prowadzenie kampanii społecznych oraz finansowanie udziału w nich, zakup oraz dystrybucja materiałów edukacyjnych i profilaktycznych o tematyce uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych.

Wskaźniki: Liczba kampanii, liczba zakupionych materiałów w danym roku;

10) Organizowanie, wspieranie merytoryczne i finansowanie konkursów dla dzieci, młodzieży i dorosłych o charakterze prozdrowotnym i profilaktycznym.

Wskaźniki: liczba podjętych działań, liczba uczestników konkursów w danym roku;

11) Organizowanie lub finansowanie udziału w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych, seminariach i konferencjach zawodowych dla różnych grup i podmiotów, w tym pracowników administracji samorządowej, pomocy społecznej, radnych, członków GKRPA, ZI, lekarzy, specjalistów terapii uzależnień i psychologów, terapeutów, nauczycieli i innych osób realizujących działania profilaktyczne.

Wskaźniki: liczba podjętych działań, liczba uczestników w danym roku;;

12) Prowadzenie działań w kierunku doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczących m.in. wczesnego rozpoznawania symptomów uzależnień oraz umiejętności wczesnego reagowania.

Wskaźniki: liczba podjętych działań, liczba uczestników w danym roku;;

13) Zakup/subskrypcja branżowej literatury/ czasopism tematycznych/dostępu do płatnych serwisów tematycznych oraz narzędzi badawczych dla osób realizujących zadania w ramach Programu.

Wskaźniki: liczba zakupionych tytułów i subskrypcji w danym roku;

14) Wspomaganie i finansowanie tworzenia, modernizacji i doposażenia infrastruktury sportowo – rekreacyjnej jako zwiększenie dostępności do zajęć informacyjno-edukacyjnych połączonych z rozwojem fizycznym dzieci i młodzieży, prowadzonych w oparciu o program profilaktyczny lub prozdrowotny.

Wskaźniki: liczba podjętych działań w danym roku;

15) Realizacja działań w zakresie wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży oraz szkolenie kadr w zakresie umiejętności rozpoznawania syndromu FASD, i podejmowania interwencji wobec kobiet pijących alkohol w ciąży.

Wskaźniki: liczba podjętych działań, liczba uczestników w danym roku;

16) Remont, adaptacja lub/i przystosowanie pomieszczeń, które stanowią bądź stanowiły miejsca pracy z dziećmi i młodzieżą celem ich dostosowania do prowadzenia działalności placówki wsparcia dziennego.

Wskaźniki: Liczba dofinansowanych placówek wsparcia dziennego, liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do PWD w danym roku;

17) Remont, adaptacja lub/i przystosowanie już funkcjonujących na terenie Gminy Turawa placówek wsparcia dziennego celem podniesienia standardów prowadzenia w nich zajęć z dziećmi i młodzieżą.

Wskaźniki: Liczba dofinansowanych placówek wsparcia dziennego, liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do PWD w danym roku;

18) Organizacja wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży tj. wycieczek, kolonii, półkolonii i obozów z programem profilaktycznym.

Wskaźniki: Liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku zimowym i/lub letnim w danym roku;

Cel 2: Zapewnienie interdyscyplinarnego wsparcia osobom i rodzinom z problemami uzależnień, poprzez m.in. zapewnienie pomocy terapeutycznej, prawnej i innej niezbędnej dla ww. grupy.

1) Udzielanie interdyscyplinarnego poradnictwa i konsultacji dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz ich rodzin, osób uwikłanych w problem przemocy domowej, w tym finansowanie działalności Punktu Pomocy Specjalistycznej przy GOPS w Turawie.

Wskaźniki: Liczba udzielonych konsultacji i porad w danym roku;

2) Finansowanie sporządzania opinii przez biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

Wskaźniki: Liczba osób skierowanych na badania biegłych, liczba wydanych przez biegłych opinii w danym roku;

3) Realizacja programów edukacyjnych i terapeutycznych, warsztatów oraz tworzenie grup wsparcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych dotkniętych problemem uzależnienia, współuzależnienia i przemocą w rodzinie.

Wskaźniki: Liczba programów, warsztatów, liczba grup wsparcia w danym roku;

4) Wspieranie działalności środowiskowej w zakresie wzajemnej pomocy osób z problemem alkoholowym, w tym tworzenie lokalnych grup wsparcia.

Wskaźniki: liczba podjętych inicjatyw, liczba grup wsparcia w danym roku;

5) Edukacja publiczna upowszechniająca wiedzę na temat rozpoznawania i reagowania na zjawisko przemocy domowej, w tym przemocy psychicznej i ekonomicznej (informatory, ulotki, poradniki, broszury, warsztaty, pikniki, wydarzenia o tematyce profilaktycznej).

Wskaźniki: Liczba zakupionych materiałów, liczba podjętych działań w danym roku;

6) Stała współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w Turawie, w tym udział Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie w posiedzeniach ZI i grupach diagnostyczno – pomocowych.

Wskaźniki: liczba posiedzeń ZI, liczba grup diagnostyczno – pomocowych, w skład których wchodziłi przedstawiciele Komisji w danym roku;

7) Współpraca z jednostkami, podmiotami i osobami realizującymi zadania w ramach Programu w celu pomocy osobom dotkniętym problemem uzależnień nadużywania substancji psychoaktywnych i przemocy w rodzinie.

Wskaźniki: liczba podjętych działań/inicjatyw w danym roku;

8) Współorganizacja rozmaitych przedsięwzięć o charakterze pomocowym, interwencyjnym, edukacyjnym oraz profilaktycznym, realizowanych przez różne podmioty i instytucje.

Wskaźnik: Liczba podjętych działań, liczba podmiotów i instytucji realizujących działania w danym roku;

10) Finansowanie działań skierowanych m.in. do kierowców mających na celu zmniejszenie zjawiska nietrzeźwości podczas prowadzenia pojazdów.

Wskaźniki: Liczba podjętych działań, liczba osób biorących udział w działaniach w danym roku;

11) Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie w tym m.in. zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej, w tym pokrywanie wymaganych prawem kosztów działań GKRPA, zapewnienie środków na wynagrodzenia dla

członków Komisji oraz sfinansowanie kontroli przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy.

Wskaźniki: Liczba posiedzeń GKRPA, liczba osób objętych działaniami Komisji, liczba różów motywujących przeprowadzonych z osobami i ich rodzinami, liczba przeprowadzonych kontroli w danym roku;

12) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Wskaźniki: Liczba pojętych interwencji w danym roku;

Cel 3: Wsparcie podmiotów prowadzących działania w obszarze profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.

1) Tworzenie lokalnych diagnoz i dokumentów strategicznych (analizy, strategię, diagnozy itp.) związanych m.in. z problemami uzależnień, w celu rozeznania potrzeb Gminy Turawa w zakresie działań profilaktycznych i pomocowych.

Wskaźniki: Liczba powstałych dokumentów/opracowań itp. w danym roku;

2) Dofinansowywanie lokalnych wydarzeń rekreacyjnych mających na celu propagowanie zdrowego stylu życia, promujących działania profilaktyczne, prozdrowotne i edukacyjne.

Wskaźniki: Liczba wydarzeń, liczba uczestniczących w nich osób w danym roku;

3) Dofinansowywanie inicjatyw lokalnych mających na celu tworzenie miejsc i warunków do uprawiania sportu, zabawy, rekreacji i wypoczynku, połączonych z aktywnymi działaniami o charakterze profilaktycznym i promującym zdrowy styl życia.

Wskaźniki: Liczba podjętych działań, liczba uczestniczących w nich osób w danym roku;

4) Wsparcie profilaktycznej i prozdrowotnej działalności lokalnych inicjatyw, nieformalnych grup oraz kół zainteresowań.

Wskaźniki: Liczba podjętych działań, liczba uczestniczących w nich osób w danym roku;

5) Wsparcie działalności szkół, przedszkoli, w dziedzinie dofinansowywania do wyjazdów na wycieczki, zielone szkoły, w czasie których organizowane będą zajęcia związane z profilaktyką uzależnień, głównie dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wskaźniki: Liczba wyjazdów, liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w wyjazdach w danym roku;

6) Wsparcie działalności klubów abstynenckich.

Wskaźniki: Liczba wspartych klubów abstynenckich w danym roku;

7) Współpraca z Policją oraz Strażą Pożarną w zakresie prowadzenia działań informacyjnych dla dzieci, dotyczących zachowań na drogach oraz dla kierowców, dotyczące konsekwencji jazdy pod wpływem alkoholu.

Wskaźniki: Liczba podjętych działań w danym roku;

5.3. Grupa docelowa Programu

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Gminy Turawa, ze szczególnym uwzględnieniem osób i grup narażonych na różnego rodzaju uzależnienia. Program kierowany jest również do osób realizujących działania w jego ramach. W szczególności obejmuje:

- dzieci i młodzież szkolną,
- rodziców, nauczycieli, wychowawców oraz pedagogów szkolnych,
- rodziny osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym,
- osoby i rodziny doświadczające przemocy domowej,
- osoby pijące nadmiernie, w tym uzależnione od alkoholu,
- użytkowników narkotyków oraz osoby uzależnione,
- konsumentów i sprzedawców alkoholu,
- seniorów,
- kierowców,
- pracowników instytucji i podmiotów zajmujących się profilaktyką uzależnień.

Rozdział 6.

Monitorowanie realizacji Programu oraz jego finansowanie

6.1. Monitorowanie realizacji Programu

Realizację Programu oraz koordynację zawartych w nim zadań prowadzić będzie Urząd Gminy Turawa oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Turawie. Monitoring realizacji Programu będzie prowadzony m.in. poprzez:

- a) przedkładanie Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu za każdy rok jego obowiązywania (do 30 czerwca roku następnego, zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi),
- b) sporządzanie sprawozdań m.in. do Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- c) bieżące monitorowanie działań realizowanych w ramach Programu w ramach potrzeb,
- d) sporządzanie sprawozdań w ramach grantów i programów, jeśli będą one stanowiły źródło finansowania Programu.

6.2. Finansowanie realizacji zadań w ramach Programu, w tym zasady wynagradzania Członków GKRPA w Turawie

Realizacja zadań wynikających z niniejszego Programu będzie finansowana ze środków własnych Gminy Turawa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (zgodnie z art. 182 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi).

Ponadto źródłem finansowania działań mogą być fundusze Unii Europejskiej oraz inne środki zewnętrzne, pozyskane zarówno przez Gminę, jak i przez realizatorów Programu.

Wójt Gminy Turawa zarządzeniem w sprawie planu finansowego do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Turawa na lata 2026-2029 dokona w każdym roku realizacji Programu podziału środków finansowych przeznaczonych na jego realizację.

Osobom powołanym w skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turawie przysługuje wynagrodzenie za wykonywanie zadań określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zgodnie z następującymi zasadami:

1. Przewodniczący Komisji – za wykonywanie zadań związanych z organizacją i koordynacją pracy Komisji, w szczególności za:

- zwoływanie posiedzeń i kierowanie ich przebiegiem,
- prowadzenie i nadzorowanie dokumentacji Komisji,
- kierowanie osób na badania biegłych w przedmiocie uzależnienia,
- wnioskowanie do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- udział w posiedzeniach sądowych,
- przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- dokonywanie oględzin miejsc sprzedaży alkoholu przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie,
- wydawanie postanowień,
- opiniowanie wniosków o przyznanie środków z Programu oraz sprawozdań z realizacji zadań,
- wykonywanie innych czynności niezbędnych do funkcjonowania Komisji i mieszczących się w zakresie jej kompetencji — 1000,00 zł brutto miesięcznie.

2. Zastępca Przewodniczącego – za wykonywanie zadań związanych z organizacją pracy Komisji podczas nieobecności Przewodniczącego, w szczególności za:

- zwoływanie i koordynowanie posiedzeń pod nieobecność Przewodniczącego,
- prowadzenie dokumentacji,
- kierowanie osób na badania biegłych,
- wnioskowanie do sądu o zobowiązanie do leczenia,
- udział w posiedzeniach sądowych,
- przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- dokonywanie oględzin miejsc sprzedaży alkoholu przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie,

- wydawanie postanowień,
- opiniowanie wniosków i sprawozdań,
- wykonywanie innych działań niezbędnych do pracy Komisji i zgodnych z jej kompetencjami — 1000,00 zł brutto miesięcznie.

3. Członkowie Komisji – za udział w posiedzeniach Komisji oraz prowadzenie niezbędnej dokumentacji związanej z wykonywaniem powierzonych im zadań — 500,00 zł brutto miesięcznie.

Powyższe kwoty ustala się niezależnie od liczby czynności i zadań wykonanych w danym miesiącu kalendarzowym przez Przewodniczącego, Zastępcę lub Członka Komisji. Zastrzega się jednak, że warunkiem wypłaty wynagrodzenia jest odbycie co najmniej jednego posiedzenia Komisji w danym miesiącu oraz udział w nim osoby powołanej w skład Komisji.

Wynagrodzenie wypłaca się na podstawie listy obecności, wyłącznie w przypadku udziału w minimum jednym posiedzeniu w danym miesiącu kalendarzowym.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym. Realizacja tych zadań odbywa się poprzez przyjęcie corocznych lub wieloletnich gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Opracowanie i uchwalenie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026–2029 jest wykonaniem ustawowego obowiązku nałożonego na samorząd terytorialny. Program stanowi lokalny dokument strategiczny, określający kierunki działań służących ograniczaniu szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych wynikających z nadużywania alkoholu, używania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych, a także z narastających uzależnień behawioralnych.

Gminny Program wyznacza cele, zadania, kierunki działań profilaktycznych, edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych, zarówno wobec osób zagrożonych uzależnieniami, jak i członków ich rodzin. Obejmuje również działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, rozwojowi działalności placówek wsparcia dziennego, a także wspieraniu szkół i innych instytucji w prowadzeniu skutecznej profilaktyki uzależnień.

Program jest finansowany z dochodów własnych gminy, w szczególności z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Środki te mogą być wykorzystane wyłącznie na realizację zadań zapisanych w Programie.

Przyjęcie Programu na lata 2026–2029 umożliwi kontynuację oraz rozwój działań profilaktycznych i pomocowych na terenie Gminy Turawa, zapewni spójność lokalnej polityki społecznej oraz pozwoli na skuteczne realizowanie obowiązków ustawowych spoczywających na samorządzie gminnym.

Z tych względów podjęcie uchwały jest zasadne.